

مبانی پروپوزال نویسی در علوم انسانی

دکتر سروش فتحی

دانشیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

دکتر زهرا زارع

دانشیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

دکتر مهدی مختاریپور

استادیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

ارغوان مهر

۱۴۰۳

سرشناسه	فتحي، سروش، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پندآور	مبني پژوهش‌هاي نويسي در علوم انساني / سروش فتحي، زهرا زارع، مهدي مختارپور ویراستار الهام صيفي
مشخصات نشر	تهران: ارغوان مهر، ۱۴۰۲، جلد: دوم
مشخصات ظاهري	۳۰۲ ص.؛ مصور، ختول
شابک	978-622-6098-41-0
وضعيت فهرست‌نويسي	فها
باندانيت	باندانيت
موضوع	علوم انساني - تحقيق - روش‌شناسي Humanities – Research – Methodology طرح‌نويسي در علوم انساني Proposal writing in humanities طرح‌نويسي در تحقيق Proposal writing in research تحقيق - روش‌شناسي Research – Methodology
شماره افزوده	زارع، زهرا، ۱۳۵۷ -
شماره افزوده	مختارپور، مهدي، ۱۳۶۲ -
رده بندي كنكره	۱۵۴۸۲
رده بندي ديويي	۳۰۷۷/۰۰۱
شماره كاتالانسي ملي	۸۶۷۲۴۴۱
اطلاعات رگورد	فها
كتابشناسي	

ارغوان مهر

ناشر:

دکتر سروش فتحي، دکتر زهرا زارع، دکتر مهدي مختارپور

مؤلفين:

الهام صيفي

ویراستار:

آيدا غني زاده

اجرای نهايي طرح جلد:

مهران مختارپور

ايدۀ پردازي و طراحي جلد:

۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۸-۴۱-۰

شابک:

دوم

تیراژ ۱۰۰ جلد

چاپ:

۲۲۰۰۰۰ تومان

قيمت:

۰۹۰۱۶۷۰۰۲۶۲

تلفن تماس برای تهیه کتاب:

www.arghavanmehr.ir

www.instagram.com/nashr_arghavan_mehr

{قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ} ۵

بگو: «آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟ تنها خردمندان متذکر می‌شوند.»

علم چراغ عقل است و جهل سبب تاریکی قلب؛ اگر چشم قلب باز باشد و چراغ علم هم روشن و دریچه‌ی چشم هم بسته نباشد و پرده و حجاب هم روی آینه قلب نیفتاده باشد؛ به نور علم حقایق را عقل درک می‌کند. و اگر خیر، چراغ نباشد یا چشم عقل کور باشد یا احساسات منفی چشم را بسته باشد و صفحه قلب را سیاه کرده باشد در ظلمت گرفتار می‌شود.^۲

نشر ارغوان مهر پیوسته در پی انجام رسالتی است که در مسیر نشر و پخش بر عهده گرفته است. کتاب حاضر با عنوان "مبانی پروپوزال‌نویسی در علوم انسانی" اثری ارزشمند از اساتید با سابقه در تدریس و با تجربیات فراوان ایشان درباره‌ی چگونگی انجام کارهای تحقیقی و پژوهشی علمی، گردآوری و عرضه شده‌است. ضمن آرزوی موفقیت روزافزون برای اساتید محترم و گرامی سرکار خانم دکتر زهرا زارع و آقای دکتر سروش فتحی و آقای دکتر مهدی مختارپور، مفتخر هستیم که دگر بار در کنار این بزرگواران کتاب نامبرده را به خواستاران علم و علم‌آموزی عرضه نموده‌ایم.

^۱ سوره زمر- آیه ۹

^۲ تفسیر اطیب البیان (سید عبدالحسین طیب)

فهرست:

بخش اول تحقیق اجتماعی ملاحظات و انواع	۱۷
فصل اول شناخت و تحقیق اجتماعی	۱۹
اهمیت تحقیق اجتماعی	۲۰
انواع استدلال در تحقیق اجتماعی	۲۱
۱- قیاس	۲۱
۲- استقراء	۲۲
۳- منطق خلاقیت	۲۳
۴- تمثیل	۲۳
مراحل تحقیق علمی	۲۴
مسائل اخلاقی در تحقیق اجتماعی	۲۶
واحد سنجش، مشاهده و تحلیل در تحقیق اجتماعی	۲۷
فصل دوم چگونه منابع معتبر را جستجو کنیم؟	۲۹
اهمیت منابع در تحقیق	۲۹
شیوه جستجو در اینترنت	۳۲
جستجوی کتاب در اینترنت	۳۲
جستجوی مقالات در اینترنت	۳۴
انواع منابع	۳۷
شیوه‌های منبع‌نویسی	۳۸
شیوه منبع‌نویسی APA	۳۸
الف- شیوه منبع‌نویسی درون متنی APA	۳۹

- ب- شیوه منبع نویسی پایان متنی APA ۴۱
- فصل سوم انواع تحقیقات اجتماعی ۴۷
- ۱- انواع تحقیق از نظر هدفمندی ۴۷
- الف- تحقیق بنیادی (محض) ۴۷
- ب- تحقیق کاربردی ۴۸
- ج- تحقیق توسعه‌ای ۴۸
- ۲- انواع تحقیق از نظر زمان ۴۹
- الف- مطالعات مقطعی ۴۹
- ب- مطالعات طولی ۵۰
- ۳- انواع تحقیق با توجه به میزان ژرفایی ۵۲
- الف- مطالعات پهنانگر ۵۲
- ب- مطالعات ژرفانگر ۵۳
- ۴- انواع تحقیق از نظر نوع داده‌های گردآوری شده ۵۴
- الف- تحقیق کمی ۵۴
- ب- تحقیق کیفی ۵۷
- ۵- انواع تحقیق از نظر نوع مطالعه متغیرها ۵۸
- الف- مطالعات توصیفی ۵۸
- ب- مطالعه تبیینی یا علی ۵۸
- ۶- انواع تحقیق از نظر روش‌های جمع‌آوری داده‌ها ۵۹
- الف- پیمایش ۵۹
- ب- تحقیق میدانی ۶۱

ج-آزمایش	۶۳
تحقیقات آزمایشی به سه دسته تقسیم‌بندی می‌شوند:	۶۴
۱. تحقیقات آزمایشگاهی:	۶۴
۲. آزمایش‌های میدانی:	۶۴
۳. آزمایش‌های طبیعی:	۶۴
د-تحقیقات اسنادی با تأکید بر تحلیل محتوا	۶۶
فصل چهارم متغیر	۶۹
انواع متغیرها	۶۹
الف) طبقه‌بندی متغیرها بر حسب ماهیت متغیر	۶۹
۱- متغیر کیفی و کیفی	۶۹
۲- متغیر گسسته و پیوسته	۷۱
۳- متغیرهای دو ارزشی و چند ارزشی	۷۲
۴- انواع متغیر از نظر سطح سنجش در تحقیق	۷۳
ب) طبقه‌بندی متغیرها بر حسب نقش متغیر در تحقیق	۷۶
۱- متغیر وابسته	۷۶
۲- متغیر مستقل	۷۶
۳- متغیر میانجی	۷۶
الف - متغیر تعدیل‌کننده	۷۶
ب- متغیر کنترل	۷۷
ج- متغیر مداخله‌گر	۷۷
مدل مفهومی تحقیق	۷۹

۸۷	مدل نظری (براساس نظریه‌ها و پیشینه‌های موجود)
۸۸	مدل تحقیق (براساس یافته‌ها)
۸۸	مدل معادلات ساختاری
۹۱	طراحی یک مدل معادلات ساختاری
۹۳	انواع طیف‌های سنجش اجتماعی
۹۳	۱- طیف بوگاردوس
۹۵	۲- طیف لیکرت
۹۷	۳- طیف تورستن
۹۸	۴- طیف گانمن
۱۰۱	بخش دوم طرح تحقیق
۱۰۳	فصل پنجم طرح تحقیق و اجزاء آن
۱۰۴	اجزای طرح تحقیق
۱۰۵	اجزای طرح تحقیق یا پروپوزال در یک پروپوزال دانشجویی
۱۰۷	مراحل تصویب طرح تحقیق (پروپوزال) دانشجویی
۱۰۹	فصل ششم انتخاب موضوع
۱۱۰	ماتریس مفاهیم برای انتخاب موضوع
۱۱۳	فصل هفتم نگارش عنوان تحقیق
۱۱۷	فصل هشتم بیان مسأله
۱۲۳	فصل نهم ضرورت و اهمیت تحقیق
۱۲۹	فصل دهم پیشینه تحقیق
۱۴۰	تمرین نوشتن پیشینه تحقیق

۱۴۲	
۱۴۳	 فصل یازدهم مبانی و چارچوب نظری
۱۵۵	 فصل دوازدهم اهداف، سؤالات و فرضیات تحقیق
۱۵۵	 نکات مهم در نگارش اهداف پژوهش
۱۵۶	 انواع اهداف پژوهشی
۱۵۶	 الف) هدف اصلی یا کلی
۱۵۸	 تمرین هدف اصلی
۱۵۸	 ب) اهداف فرعی یا اختصاصی یا جزئی یا ویژه
۱۶۰	 تمرین اهداف فرعی
۱۶۱	 ج) هدف یا اهداف کاربردی
۱۶۲	 تمرین نوشتن هدف کاربردی
۱۶۳	 سؤالات تحقیق
۱۶۵	 تمرین نوشتن سؤالات تحقیق
۱۶۶	 فرضیات
۱۶۸	 تمرین نوشتن فرضیات
۱۶۹	 اهداف، سؤالات و فرضیات
۱۷۱	 تمرین اهداف، سؤالات، فرضیات
۱۷۳	 فصل سیزدهم تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به صورت مفهومی و عملیاتی)
۱۷۳	 الف - تعریف مفهومی
۱۷۴	 ب - تعریف عملیاتی

تمرین نوشتن تعریف واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی.....	۱۸۲
فصل چهاردهم روش تحقیق.....	۱۸۵
الف) روش تحقیق بر حسب هدف، نوع داده‌ها و نحوه اجراء.....	۱۸۵
ب) متغیرهای مورد بررسی و چگونگی بررسی و اندازه‌گیری متغیرها.....	۱۸۹
ج) شرح کامل روش و ابزار گردآوری داده‌ها.....	۲۰۰
تمرین.....	۲۰۳
د) جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه (در صورت وجود و امکان).....	۲۰۴
انواع روش‌های نمونه‌گیری.....	۲۰۴
روش‌های نمونه‌گیری تصادفی:.....	۲۰۵
روش نمونه‌گیری تصادفی ساده.....	۲۰۵
روش نمونه‌گیری تصادفی منظم.....	۲۰۶
روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای.....	۲۰۷
روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای.....	۲۰۸
روش نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس.....	۲۰۹
روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند.....	۲۱۰
روش نمونه‌گیری غیرتصادفی گلوله برفی.....	۲۱۱
روش نمونه‌گیری غیرتصادفی سهمیه‌ای.....	۲۱۲
روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای.....	۲۱۳
حجم (اندازه) نمونه.....	۲۱۴
الف- حجم نمونه در تحقیقات کمی.....	۲۱۴
جدول حجم نمونه مورگان و کرجسی.....	۲۱۶

۲۱۷.....	ب- حجم نمونه در تحقیقات کیفی
۲۲۰.....	تمرین نوشتن جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۲۲۱.....	ه) روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۲۲.....	تمرین نوشتن: روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۲۳.....	فصل پانزدهم سایر موارد
۲۲۳.....	الف- فهرست منابع و مآخذ
۲۲۵.....	تمرین
۲۲۶.....	ب- استفاده از امکانات آزمایشگاهی واحد
۲۲۷.....	ج- زمان بندی انجام تحقیق
۲۲۸.....	مثال برای زمان بندی انجام تحقیق
۲۲۹.....	بخش سوم نمونه‌های طرح تحقیق یا پروپوزال
۲۳۱.....	فصل شانزدهم مراحل تصویب طرح تحقیق در دانشگاه
۲۳۲.....	اجزای طرح تحقیق
۲۳۳.....	اجزا طرح تحقیق یا پروپوزال، در یک پروپوزال دانشجویی
۲۳۵.....	مراحل تصویب طرح تحقیق (پروپوزال) دانشجویی
۲۳۷.....	تأیید عنوان و استاد راهنما در پژوهشیار
۲۳۷.....	تأیید و تصویب پروپوزال در پژوهشیار
۲۳۹.....	بخش چهارم پیوست
۳۰۱.....	تجربه آموزشی و پژوهشی نویسندگان:

پیش گفتار

کسب دانش برای انسان اهمیت حیاتی دارد، چرا که ساماندهی زندگی و چیره شدن بر چالش‌های محیط به آن وابسته است. از میان شیوه‌های کسب دانش، علم به عنوان یک شیوه قابل اطمینان که در آن از روش‌های مدون و با برنامه‌ریزی قبلی استفاده می‌شود، جایگاه ویژه‌ای دارد و امروزه شیوه‌های علمی در بررسی پدیده‌ها، رویه‌ها و رویدادها مورد استفاده قرار می‌گیرد. کشف روابط بین پدیده‌ها، تبیین پدیده‌ها و روابط بین آنها، پیش‌بینی رویدادها و کنترل آنها مهم‌ترین هدف‌های روش علمی است.

دانشگاه به عنوان محیط‌های رسمی کسب دانش و به‌خصوص علم شناخته می‌شوند و در آن، دانشجویان موضوعات مختلف تخصصی و شیوه منظم مطالعه آن‌را یاد می‌گیرند. انجام مطالعه علمی در همه مقاطع تحصیلی خصوصاً در کارشناسی ارشد و دکترا مورد انتظار است. از یک دانشجوی دکترا انتظار می‌رود تا در یک مطالعه علمی در قالب رساله دکترا بتواند در رشته تخصصی خود به دانش علمی بیفزاید و از دانشجویان کارشناسی ارشد نیز انتظار می‌رود که یک مطالعه علمی را تجربه و تمرین کنند. یکی از مشکلات رایج در میان دانشجویان این است که سوای انجام تحقیقات علمی خود که در قالب واحد پایان‌نامه می‌بایست انجام شود، سردرگم هستند. معمولاً نمی‌دانند که چه موضوعی را انتخاب کنند و یا اینکه باید از کجا شروع کنند و یا شیوه مرسوم مطالعه درباره موضوع مورد نظرشان چیست. این مسأله گاه‌ها باعث اتلاف وقت دانشجو و اساتید وی، تکراری شدن پژوهش‌ها و کم اعتباری نتایج تحقیق می‌شود. بنابراین لزوم اینکه به دانشجویان راهنمایی شود که چگونه تحقیق خود را شروع و طرح آن‌را برنامه‌ریزی کنند، احساس می‌شود.

بر همین اساس این کتاب تلاش می‌کند تا به زبان ساده و به دور از زیاده‌گویی به دانشجویان آموزش دهد که برای انجام تحقیق در قالب واحد پایان‌نامه چگونه عمل کنند. در واقع دانشجو با مطالعه این کتاب با انواع روش‌های تحقیق، شیوه‌های انتخاب موضوع، نحوه تدوین طرح تحقیق یا پروپوزال و نحوه ارائه آن به دانشگاه به صورت گام‌به‌گام آشنا شود. همچنین این کتاب با توجه به رویه‌های یکسان کار علمی، به سایر محققین خصوصاً محققین جدید و تازه کار توصیه می‌شود. امید است که بتواند کمک کند تا دانشجویان با جدیت، علاقه و تعهد بیشتری به تحقیقات علمی بپردازند و کاربرد نتایج تحقیقات آنها با اعتبار بیشتری برای زندگی اجتماعی و جامعه علمی مفید واقع شود.